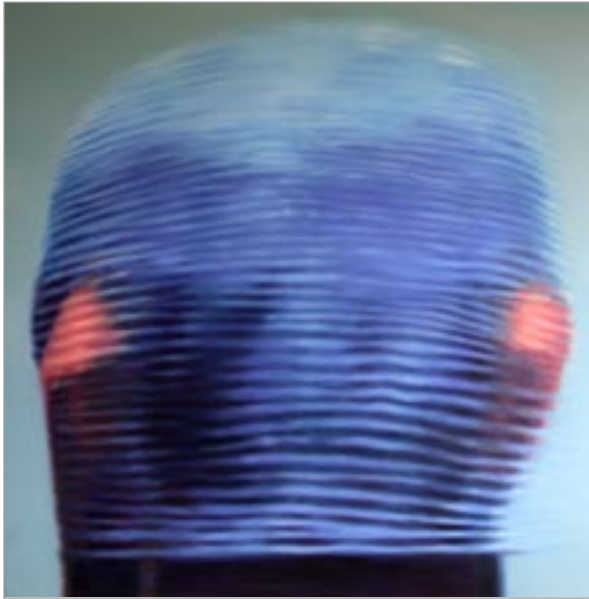

Géger Melinda

Új generáció

Fiatal képző- és iparművészek Kaposváron

A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum 2008 őszén egy olyan kiállítással jelentkezett, amely az ezredforduló Kaposváron tevékenykedő legfiatalabb művésznemzedékének összefoglaló bemutatkozásának tekinthető. A résztvevő művészek valamennyien a rendszerváltás után fejezték be tanulmányaikat, Kaposvárhoz kötődnek és a korábbi generációkhoz viszonyítva a piacgazdaság folyamatosan változó körülményei között kellett megtalálni helyüket.

Jónás Péter - Gy. Zs.

Megjelenésük szorosan összekapcsolódik azzal a három művészeti intézménnyel, amely az elmúlt évtizedekben Kaposváron illetve vonzáskörzetében alakult. Az egyik legfontosabb bázisnak a Zichy Mihály Iparművészeti Szakközépiskola tekinthető, amely többféle műfajban nyújt alapképzést a középiskolás korosztálynak. A Kaposvári Egyetem Művészeti Főiskolai Kara a felsőoktatásban ad lehetőséget továbblépésre többféle területen, míg a Bárdudvarnoki Üvegművészeti Alkotótelep a magyar üvegművészet egyik fontos műhelyévé vált az elmúlt 18 évben. A fiatal művészek közül sokan Kaposváron kezdték művészeti tanulmányaikat (esetenként máig visszatérnek egy-egy rendezvény kapcsán), míg másik részük oktatóként települt le a városban. A tradicionális képzőművészeti műfajok képviselői mellett egyre többen vannak, akik az újabb kifejezési formákat képviselő elektro- és

computergrafika, videó, performance és a Somogyban amúgy nem kifejezetten gyakorolt iparművészeti alkotómunka különféle ágait művelik. E fiatalok megjelenésével differenciáltabbá vált a megye művészeti életének hagyományos festészet-centrikus műfaji dominanciája.

A kiállítás legnagyobb részét még ezúttal is a festészeti munkák adják: a fiatal művészek közül legtöbben ebben a műfajban dolgoznak. Érdekesség, hogy a sokrétű kifejezési formák jórészt a figuratív ábrázolás tárgykörén belül maradnak. A művek egy csoportjában az alkotókat a dolgok mélyen rejlő metafizikus erők, a belső igazság foglalkoztatja. Közülük **Jónás Péter** mágius realista művei egy-egy tárgy jelentéktelen, töredéknyi részletét nagyítják fel irracionális hatást keltő módon. A hétköznapi banalitás világa a legkülönfélébb tárgyak – egy pingpongszta vagy -ütő, jelzőtábla vagy tájелеm gigantikussá nagyított, ugyanakkor különös kivágatát tartalmazzák. Az ábrázolt töredék nem ismerhető fel egykönnyen, így a valóság furcsa, kiismerhetetlen arculatot ölt, és a művész a dolgok megszokottól eltérő, másféle természetét mutatja be általuk. **Bugovits Anikó** nem a tárgyi motívumból, hanem képi gesztusok szövedékéből felépülő sejtelmes tér kialakítására törekszik. Alkotásainak egy része az ún. „női világkép” jellegzetes témáiból táplálkozik: vásznain gyümölcscsendéletek és organikus virágmotívumok nagyvonalú festői gesztusokká sűrűsödve jelennek meg. Az átdolgozás során a látványelemek egyes részletei fokozatosan kiszakadnak tárgyasult viszonylataikból, és magasabb absztrakciós szinten újjáalkotva nagy vonulatú, lendületes képjelekké összegződnek. Műveinek egyik legfontosabb alkotóeleme a mozgás. Gesztusai – hol átlósan, hol centrálisan kifelé pulzáva, vertikális vagy horizontális irányban csapódó - életenergiákat személyesítenek meg. Az ismétlődő motívumok folyamatos egymásutánisága, sűrűsödése és tágulása, a festői klorit tónusainak mélyítése alkotásaiban, vibráló mozgásképzeteket kelt. Az impulzív képi gesztusok sodró lendületű, végtelen rendszerré szerveződnek, és eközben áttörnek a rendelkezésre álló képteret is. A nőies melegség, sugárzó életöröm szabadon áramló mozgásképletei mögött a festékréteg sejtelmesen érzéki finoman áttetsző színfelületei tűnnek elő. Művészetének mindezen alkotóelemei: a formák redukált egységekké történő átírása, a sodró erejű ritmus és az érzékeny festői színárnyalatok egy új értelmezésű, dinamikus, ugyanakkor sejtelmes tér kialakulását segítik elő. **Lengyel Zsüliett** művei Bugovits Anikóétól különbözve inkább befelé, a lélek irányába fordulnak. Tárgyas formái elsősorban egyetlen témát, az enterieur fogalmát járják körül. Terei üresek, irracionális kitágítottak, a benne megjelenő tárgyak a valóságostól eltérő arányrendszerben jelennek meg: egyesek kiemelődnek, mások jelentéktelenné zsugorodnak. Mintha egy gyermek látószögéből tekintenénk rájuk: hangsúlyozottan szubjektív szín- és formaviláguk különös hangsúlyokat kap, áttételesen értelmezhető, jelképes erejű mondanivalóval töltődik fel. E megnövelt jelentőségű tár-

gyi motívumok művész lelkiéletének és személyes kapcsolatainak áttételes megfogalmazásai.

A fiatal művészek másik csoportjának képein a pop-art hatása és újraértelmezett felhasználása figyelhető meg. Ők a kultúra, a szokások, a fogyasztói társadalom és a kortárs permanens válságérzet egymást át- meg- átszövő viszonyai körül vizsgálódnak. **Vágnér Mátyás** hangsúlyozottan a vidéki élethez kapcsolódó, hétköznapi helyzeteket vonja alkotásainak tárgykörébe. A vidék sztereotípiái esetenként mitikus körítésben, de hangsúlyozottan ironikus, kétértelmű elemekkel társulnak nála. Ehhez gyakran használja fel a populáris kultúra jelképeit: húsvétitójás, rajzfilmfigura-klisék, feliratok. Egy-egy hétköznapi szituációt szélsőséges színvilágba ágyazva, klisészerű ábrázolásmóddal, kínai írástörredékekkel társít, és a képen üres hatású felületekkel érzékelteti az elidegenítő sivárságot. **Illés Balázs** a vidéki magárahagyottsággal szemben a nagyvárosi, komputerizált társadalomban helyezi el figuratív, emberközpontú motívumvilágát. Egzaltált, álomszerű látomásaiban nagy hangsúlyt helyez az élet töredékességére, a személyes szimbólumokra és a szexualitás, az erotika jelenvalóságára. Témaközpontú festészete egy szubjektív állapot, élmény előtérbe helyezése révén a személyes szabadság korlátozottságával is foglalkozik. **Ruczek Zsófi** több műfajt egyesítő munkáiban kulturális szimbólumokat halmoz egymásra (a város és intézményei: utca, múzeum, posta, bolt, hirdetőtáblák tárgytörredékei). Egy fantáziavárost építget hosszú idő óta: fokozatosan gazdagodó művészi világában egy különleges utazás részei vagyunk. **Nebada** országban megismerjük egy nép kultúráját, utcáit és intézményeit. Az utazás valamikor az 1990-2000-es évekre tehető, és tárgyi rekvizitumaiban egy új generáció – új világ hangja szólal meg. Installációival egy olyan problémához közelít, amely a fogyasztói társadalom, a kultúra, a tradíció és a kortárs permanens válságérzet viszonya körül vizsgálódik, és amely a 80-as évektől kezdve egyre jobban felerősödve jelentkezik a mindennapi életben. Kulturális szimbólumokat és törmelékeket halmoz egymásra (múzeum, bolt, posta, utcakép, levél, reklámtáblák, tárgytörredékek): e kulturális asszociációk egymáshoz kapcsolódnak és belső összetartásuk révén fokozatosan saját mítoszt építenek fel. Tudatosan használja a retro jelenségét, amelyben egy fiatalabb korosztály fedezi fel szülei világát, a 60-70-es évek kicsit kopott, kicsit avított miliójét. A művészi újrafeldolgozás rekonstrukciós folyamatában persze a történelmi tisztázás mellett az életmód, az öltözködés, a használati eszközök újralfedezése is lezajlik. A fiatalok számára vicces, ugyanakkor mosolyogtatóan naiv világ, amely egyúttal mesészerű is a legújabb modern fogyasztói társadalom tárgyfetiszizmusán felnőtteknek. Régi és új összeegyeztetését konfliktusok nélkül teszi meg: őt nem zavarja a mindenáron való morális ítékezés kötelezettsége sem. Élvezetét leli benne, örömmel szemezgeti morzsáit.

Ebből az ellentmondások sorozatából emelkedik ki az egyszemélyes művészi szubjektum, Ruczek Zsófia személyes világa.

Leitner Barna combine painting festményein sajátos konceptuális összefüggésbe helyez gyakran populáris tárgyakat (létra, mackó, öltözőkdarabok). A tárgy-applikációk új kontextusba kerülve elvesztik eredeti jelentésüket. Alkotásainak nyugtalan, irracionális hatását a szimbolikus tárgyi elemeken túl festői felületek váratlan, ösztönszerűen egymásra rétegződése és különféle anyagok társítása is alátámasztja. A művész sokféle műfajban és sokféle anyaggal dolgozik, de ragaszkodik a felületek anyagi és taktilis minőségéhez.

Sajátos utat jár a fiatal művészek között **Mojzer Tamás**, aki performanszában ismert művészettörténeti motívumok aktuális újraértelmezését végzi el. Visszanyúl korábbi ismert műalkotásokhoz, és azok parafrázisaiban ezredfordulós szituációkat jelenít meg. Akcióiban a női és férfi szerepek, élet és halál és a szexualitás témái szimbolikus keretek között, festői dramaturgiában öltönek formát. Hangsúlyozottan megkomponált, vörös-fekete-fehér színvilága, alkotásainak ösztönéletet célzó feltárása, szimbolikus utalásai a bécsi akcionizmus hatását mutatják.

A kaposvári kiállítás karakteres részét képezi a szobrászati anyag. Az abszurditás és a groteszk adja két keramikus munkáinak kiindulópontját. **Szántó Tamás** groteszk plasztikai biomorfikus alakzatok, melyek egyéb (esetenként gépi) formákkal való szürrealis összekapcsolásból alakulnak ki. Abszurd ösztönlényként tenyésznek a világban, növekedő formájuk fantasztikusan és irracionális fenyegetésként hat. A fölényesen nagyvonalú, erősen zárt alakzatok megformálásakor a művész sörtehatású rovátkákkal és színezéssel teszi a felületeket érzékibb hatásúvá. **Horváth Balázs** alkotásai szintén zavarba ejtő, beazonosíthatatlan tárgy- vagy inkább élőlényyszerű motívumok, melyek az erózióba való átmenet fázisait jelenítik meg. Lényképei drámai módon szenvedélyes, nyugtalan formavilágúak, ahol a méretek az ábrázolt történés jelentőségére hívják fel a figyelmet. A megformálás során a művész nem avatkozik a felületek alakulásába, szubjektív, individuális nyomot nem ejt rajtuk, hagyja, hogy teremtményei az elmúlás felé módosuljanak. **Sörös Rita** bronz plasztikai szintén a felfokozott expresszivitás és az erózió jegyében készültek. Gyakran komponál különféle anyagokat egymás mellé (üveg és bronz), esetenként kontrasztálva a hűvös és meleg, a kemény és puha, az organikus és konstruktív formákat.

A vonal, mint művészi alapegység alkotja három további művész, egy grafikus és két textilművész alkotásainak lényegi elemét. A grafikus **Lendvai Péter Gergely** a háló-motívumot hasznosítja sokrétű módon az általa művelt különféle műfajok igényei szerint (üveg vagy síkgrafika). Maszkjainak egymásra rétegződő vonalstruktúrája síkban és térben egyaránt megjelenő különleges

hálórendszerből áll. Üvegplasztikáinak másik csoportjában kozmikus összefüggéseket szemléltet zárványszerű kazettákban, geometrikus formák segítségével. A textilművész *Gimesi Judit* visszafogott színvilágú, lírai konstruktív textilképeket készít, ahol harmonikusan ritmizált egységekbe komponálja a természetben tapasztalható elvont mozgásképzeteket. Formái rendszerezettek: ismétlődő motívumokból, szimmetrikus és egymást kiegyenlítő, geometrikus felületekből állnak. Ugyanakkor az utóbbi időben a fonál térbeli megjelenésének különféle szituációit is vizsgálja, amikor a természeti formákhoz hasonló amorf alakzatokká fonja, alakítja őket. A tárgyi világ különféle arculatai jelennek meg a szintén textilművész *Hendzsel Ilona* alkotásaiban, de jóval kevésbé rendezett ritmusokban. Lágy és szabálytalan kontúrok által kirajzolt struktúrákat alakít ki: legyenek azok a természetből vagy tárgyi vonatkozásaiból származó motívumok. A gyermeki világhoz hasonló naiv, érzelmdús, vidám közeget teremt,

ahol a játékoság spontán módon érvényesül.

A kiállító fiatal művészek között vannak, akik bizonyos eredményeket mondhatnak magukénak az új vizuális kultúra képviselőiben, míg mások most kezdik kialakítani önálló művészi arculatukat. A kísérletezők közül *Kiscsinál Melinda* és *Károly Sándor Áron* alkotásai egyfajta átjárást keresnek a textil, illetve a fotó irányából a képzőművészet felé. *Papp Pala László* elektrografikái, *Raffai Éva* felfokozott expresszivitású képei és *Szabó Roland* alkotásai még sokféle irányba találhatnak kibontakozási lehetőséget.

A fenti fiatal művészek a helyi hagyományos tárlatokon eddig kevésbé tudtak megnyilatkozni, ezért a Rippl-Rónai Múzeum kiállítása első ízben próbált egyfajta számvetést készíteni legfrissebb művészi törekvéseikről, az ezredforduló utáni műfaji megújulásról és a formanyelvet érintő új hatásokról.

Vágner Máttyás
Önarckép

Lendvai Péter: *Kyklopsz I.*

Ruczek Zsófi: *Kivetítés*

Lengyel Zsüliett: *Áttetsző a szívem I.*

Sörös Rita: *Kint és bent*